կոնցէրտ ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանի դահլիճում. Այդ կոնցէրտը, որ տրվելու է յօգուտ Վանի սովատանջների, յետաձգված էր մինչև այժմ վիճակաւոր առաջնորդի մահվան պատճառով. Մանրամասնութիւնները կարելի է տեղեկանալ աֆիշայից.

—

Մի ոմն հայից, որ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄՆ է բնակվում, ստացանք 2 րուբլ յօգուտ Վանի սովատանջների.

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ լուր հասաւ Էրզրումից, որ Օրմանեան վարդապետը նշանակվել է Էրզրումի վիճակաւոր առաջնորդ Յարութիւն արքեպիսկոպոսի տեղ. Այդ նշանակութիւնը խիստ մեծ ուրախութիւն է պատճառել քաղաքի և գիւղերի հայերին»:

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են, որ մի քանի ազնիւ երիտասարդներ լուսաւորչական հայերից դիտաւորութիւն ունեն հանգանակութիւն բաց անել կաթօլիկ հայերի ուսումնարանի աղքատ դրութեանը օգնութիւն հասցնելու համար. Երիտասարդների պարագլուխը քաղաքի մէջ մեծ ձայն ունի.

—

Հաստատ աղբիւրներից լսում ենք, որ կովկասի հայ-կաթօլիկների եռանդուն աշխատանքներին համեմատ Հռոմի պապի առաջ, այս վերջինը բանակցութիւններ սկսել մեր տէրութեան հետ կովկասի հայ-կաթօլիկներին առանձին հայ-կաթօլիկ եպիսկոպոսութիւն տալու համար, այդ բանակցութիւնները վերջացած են մեր տէրութեան ամենաջերմ հաւանութեամբ. Այդ պատճառով լսվում է թէ Վենեցիայի Մխիթարեան ուխտի չորս վարդապետներ գնալու են շուտով Հռոմ, որտեղ նրանցից մինը կը ձեռնադրվի եպիսկոպոս և կուղարկվի Կովկաս. Այդ օրից պիտի յուսալ, որ Քութայիսի, Գօրու և մասամբ էլ Ղրիմի հայ-կաթօլիկների մէջ նոր մտած լատինական լեզուով կատարվող արարողութիւնները շուտով կը սկսեն կատարվել հայերէն լեզուով, ինչպէս այդ եղել է սկզբից.

—

ԱՐԴՈՒԻՆԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ անցեալ տարի եպիսկոպոս ձեռնադրված հայ կաթօլիկների Ջաքարիա վարդապետը խիստ անհաճելի է երիտասարդ հայ-կաթօլիկներին, իր նեղհայեաց և մոլեռանդ յարաբերութեամբ դէպի այնտեղի լուսաւորչական հայերը. Երիտասարդ հայ կաթօլիկների մէջ առանձին համակրութեան արժանի են մանաւանդ փարիզից նոր եկած երկուսը, որոնք եռանդոտ կերպով ամեն տեղ քարոզում են, որ ազգութիւնը կրօնական բաժանման հետ ոչինչ կապ չունի»:

—

Մեզ գրում են ԲԱԹՈՒՄԻՑ հետևեալը. «Այս օրերս Կարսի և Բաթումի գաւառների առաջնորդ, սրբազան Գրիգորիսը առաջարկեց տեղիս հայերին հիմնել Բաթումում մի տղայոց ուսումնարան. Այս առաջարկութիւնը մեծ համակրութեամբ ընդունվեցաւ հայերի կողմից. Ընտրվեցան 9 հոգաբարձուներ, որոնցից 4 պէտք է հոգան Բաթումում նոր շինվելու եկեղեցու մասին, իսկ 5 ուսումնարանը բանան. Անտարակոյս, դպրոցը շուտով կը բացվի, մանաւանդ որ այդ գործի առաջ տանելը յանձն է առել մի բարձր դիրք ունեցող հայուհի, տիկին Կամարօվա (տեղիս զինուորական գլխաւորի ամուսինը). Յուսով ենք, որ հարուստ հայերը կը շտապեն ձեռք մեկնել յարգելի տիկնոջը իր սկսած ձեռնարկութեան մէջ. Համակրելի է այս գեղեցիկ ձեռնարկութիւնը մանաւանդ այն պատճառով, որ ուսումնարանում ընդունվելու են անխտիր թէ լուսաւորչական, թէ կաթօլիկ և թէ բողոքական հայերը. Ուրեմն Բաթումի փոքրաթիւ հայերը գործնականապէս կամենում են ցոյց տալ որ «Մշակի» քարոզած մտքերը, զանազան դաւանութիւններին պատկանող հայերի ազգային հաշտութեան մասին, լոկ երևակայութիւն չէ. Թող Ալէքսանդրապօլի, Շամախու և ուրիշ քաղաքների հայերը օրինակ վերցնեն փոքրիկ Բաթումից»:

—

Ստացանք Կ. Պօլսի «Արարատեան» ընկերութեան վարչութիւնից մի ծրար բաքուեցի պ. Յովհաննէս Վարժապետեանցի անունով. Երևի դա ընկերութեան վ կ ա յ ա գ ի ր ն է պարոնին, որով նա ճանաչվում է ընկերութեան մշտական պատուաւոր անդամ, որովհետև վճարել է ընկերութեանը 500 րուբլ. Այդ ծրարը մենք կուղարկենք պարոնին.

—

Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ԹԻՖԼԻՍԻ ընկերութիւնը հրատարակել է այս օրերս մի գիրք, որի մի օրինակը շնորհակալութեամբ ստացանք. Դա է օրիորդ Ն. Տէր-Մարկոսեանի թարգմանութիւնը Բիչէր Ստօուի «Թօմաս եղբօր տնակը» վերնագրով յայտնի գրքի. Յոյս ունենք այդ թարգմանութեան մասին դարձեալ խօսելու.

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք բժիշկ Ա. Բաբայեանցի «Կրքեր և նոցա ազդեցութիւնը առողջութեանը վրա» գրքոյկը, որ ծախվում է յօգուտ Թիֆլիսի ընկ. հայերէն գրքերի հրատարակութեան.—Գինը 30 կօպէկ է.—Թիֆլիս, Հ. Էնֆիաճեանի և ընկ. տպարան, 1880 թ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

—

«Голосъ» լրագրի մէջ տպված է հետևեալ թղթակցութիւնը Կ. Պօլսից: «Մի կողմ թողնելով քաղաքականութիւնը, այս անգամ մտադիր եմ խօսել Կ. Պօլսի նիւթական դրութեան մասին և ծանօթացնել ընթերցողներին այն հասարակական աղքատութեան հետ, որ սաստիկ շփոթեցրել է կառավարութեանը: Վաղուց յայտնի է, որ պետութիւնը փող չունի: Արդէն 32 ամիս է ինչ Բ. Դրան ծառայողները ռոճիկ չեն ընդունում, կամ այնքան քիչ են ստանում, որ նրա մասին խօսելն անգամ չարժէ: Զինուորները, օֆիցերները և արսենալների մէջ աշխատողները նոյն դրութեան մէջ են: Այս բոլոր մարդիկ ապրելու միջոցներ չունեն և ընտանիքներ ունեցողներից շատերը ստիպված են ծախել իրանց տան կարասիքները, մինչև անգամ խոհանոցի ամանները, որպէս զի կարողանան ապրել: Գործերի այսպիսի դրութիւնը անկասկած վատ հետևանքներ կունենայ և այժմ արդէն շատերը բացարձակ յայտնում են, որ այժմեան կառավարութիւնը երկու ամսից աւելի գոյութիւն չի ունենայ: Իրանք թիւրքերը յուսահատված են և նրանց միջին դասը մինչև անգամ եւրօպական միջամտութիւն է ցանկանում: Թիւրքերի մեծամասնութեան կարծիքով Բերլինի կօնգրէսի մէջ առաջարկած միջազգային մասնաժողովը միայն կը կարողանայ ազատել թէ պետութեանը և թէ բնակիչներին կատարեալ սնանկութենից:

Այստեղ ամենքը զարմանում էին, որ գործերի այդպիսի դրութիւնը անկարգութիւններին տեղիք չը տուեց: Օրերումս երևաց, որ համբերել այլ ևս անկարելի է: Կապալառուները հրաժարվեցան պետութեանը մթերքներ հասցնել, եթէ նրանց ստանալիքը չը վճարվի և գանգատ տուին Բ. Դրանը: Այդ կապալառուները, որոնք յայտնի են իրանց համեստութեամբ և խոնարհութեամբ, համարձակ նոյն մտան Եըլդըզ-կիօշկ պալատը սուլթանին ներկայանալու համար: Պօլիցիան չը համարձակվեցաւ կանգնեցնել նրանց: Սուլթանի օրապահ օֆիցերը ստիպված էր ընդունել նրանց խնդիրքը սուլթանին հասցնելու համար: Միայն պալատի համար պատրաստած ուտելիքների գինը երկու միլիոնի է հասնում: Որովհետև կապալառուները սպառնում էին դադարեցնել մթերքների հասցնելը, սուլթանը հրամայեց գրել նրանց անունները և խոստացաւ հոգալ, որ նրանք բաւականութիւն ստանան: Բայց ի՞նչ տեղից նրանց կը վճարվի, քանի որ փող բոլորովին չը կայ: Հացի համար պետական գանձարանը նրանց 48 միլիոն պարտ է: Այդքան փող դժուար է ձեռք բերել. միևնոյն ժամանակ պետական պահեստների հացը գրեթէ սպառվել է:

Թօփխանէի արսենալի մէջ աշխատող 2000 ծովային զինուորներ ապստամբվեցան և աշխատանքները դադարեցրին հայրենիք վերադառնալու համար: Բայց ճանապարհ ընկնելուց առաջ նրանք պահանջում էին իրանց ռոճիկը և խումբերով ուղևորվեցին ծովային մինիստրութիւնը: Այդ անցքի պատճառով մեծ շփոթութիւն պատահեց և ծովային մինիստրը խնդիրքներով հազիւ կարողացաւ նրանց հանգստացնել: Վախենալով, որ այդ օրինակին կարող են հետևել և ուրիշ զինուորներ, դրանց շուտով միջոց տուին Կ. Պօլսից դուրս գալու և հայրենիք գնալու, միևնոյն ժամանակ խոստացան, որ ապստամբները իրանց ռոճիկները նահանգական գանձարաններից կը ստանան:

Նոյն շփոթութիւնը վարչութեան մէջ է նկատվում: Աստիճանաւորները այլ ևս չեն այցելում իրանց պաշտօնատեղերը, իսկ մի քանի տեղեր նրանք պետական մուտքերից ուժով վերցնում են իրանց ստանալիքը: Հեռագրատան ծառայողները, որոնց ռոճիկը կառավարութիւնը մտադիր էր 30% պակասացնել, ապստամբվեցին և հեռագրական յարաբերութիւնները դադարեցրին: Հեռագրատուների մէջ 500 ծառայողներ հրաժարվեցին իրանց պաշտօններից: Դեսպանները գանգատվեցին Բ. Դրանը, որովհետև իրանց հիւպատոսներից հեռագրական տեղեկութիւններ չէին ստանում, և առաջարկեցին հարկաւոր կարգադրութիւններ անել, բայց մինչև այժմ հեռագրական յարաբերութիւնները դադարեցրած են: Այդ դրութենից օգուտ է քաղում Օդէսայի վրա անցկացրած անգլիական հեռագրական թելը և վնասում է թիւրքաց պետական գանձարանին:

Հասարակական ապահովութիւնը ողորմելի դրութեան մէջ է: Գողութիւնները և սպանութիւնները հետզհետէ շատանում են: Ցերեկով մարդկերանց բռնում են փողոցներում և կողոպտում, իսկ գիշերները տների մէջ անդադար սպանութիւններ են պատահում: Բույուկդերէի մէջ վերջին երեք ամիսների ընթացքում 28 սպանութիւններ են պատահել: Այդ տեղ ապրող դեսպանները վճռել են առանց Բ. Դրան թոյլտուութեան կազմել զինուորված պօլիցիա քրիստոնեաների մասնակցութեամբ:

Պետութեան քայքայման այդ նշանների վրա կառավարութիւնը ուշադրութիւն է դարձրել և այժմ մինիստրները նրանց դէմ հնարներ են փնտռում: Դրա համար ամենից առաջ փող է հարկաւոր, իսկ փող գտնելը գրեթէ անհնարին է, որովհետև կառավարութեան կրեդիտը ընկած է, արդիւնաբերութիւնը շատ աննշան է, իսկ առևտուրը ընկած է: Պալատի մէջ անդադար մինիստրների խորհուրդներ են լինում: Լուր է տարածված, որ կառավարութիւնը մտադիր է նոր հարկեր բարձել ազգաբնակութեան վրա: Եթէ այդ լուրը ճիշդ է, կառավարութիւնը կը սաստկացնէ ժողովրդի անբաւականութիւնը»:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

—

Լրագիրների մէջ կարդում ենք հետևեալ տեղեկութիւնները Յունաստանի մասին:

Պատգամաւորների ժողովը շարունակ զբաղված է նոր մինիստրութեան կողմից առաջարկած 1880 թուականի բիւջէտի և նրանից հետևող օրէնքների նախագծերի քննութեամբ: Պատգամաւորների ժողովի ապրիլի 3-ի նիստի վիճաբանութիւններին բիւջէտի մասին մասնակցեց նախկին մինիստր-նախագահ Կումունդուրոս, որ այժմ առաջնորդում է ընդդիմադրական նշանաւոր կուսակցութեանը և մի գեղեցիկ ճառով հաստատեց այժմեան մինիստրութեան նախագահի քաղաքական, ֆինանսական և զինուորական պրօգրամների անկանոնութիւնը: Այժմեան առաջին մինիստր Տրիկուպիսի համոզմունքների անհաստատութիւնը Կումունդուրոս հետևեալ կերպով մեկնեց. յունաց զօրքերի քանակութեան վերաբերութեամբ Տրիկուպիս 1878 թուին կարծում էր, որ Յունաստանը 19000 լաւ զինուորված զօրքերի պէտք ունի, այս տարի, քննելով Կումունդուրոսի բիւջէտը, նա գտնում էր որ Յունաստանին բաւական է 11000 զօրք, իսկ այժմ, երբ ինքը կազմել է բիւջէտը, այդ թիւը նա հասցնում է 12000-ի: «Նեա նորերումս, նկատեց նախկին մինիստրը, Տրիկուպիս հաւատացնում էր, որ երկիրը կը սնանկանայ, եթէ մուտքերը ծախսերին չը հաւասարեցնվի և խոստացաւ պակասորդը երկու միլիոնով քչացնել, մինչդեռ այժմ ինքն այնպիսի բիւջէտ է առաջարկում, որի պակասորդը հասնում է հինգ միլիոնի. բայց այդ թիւն էլ ճիշդ չէ, որովհետև պակասորդը անպատճառ ութ միլիոնի կը հասնի»: Ճառի շարունակութեան մէջ Կումունդուրոս քննելով Տրիկուպիսի առաջարկած այն օրէնքների նախագծերը, որոնց նպատակն է եկամուտների շատացնելը, ապացուցանում էր նոր մինիստրութեան հաշիւների անճշդութիւնը: Վերջը Կումունդուրոս ասաց. «Ես զօրքեր չեմ պահանջում պատերազմ յայտնելու համար: Ես այն կարծիքի եմ, որ մենք պէտք է պահպանենք Թիւրքիայի հետ բարեկամական յարաբերութիւններ, բայց մենք կարող ենք մեր դրացիների բարեկամութիւնը ձեռք բերել միայն այն ժամանակ, երբ նոքա ուշադրութիւն կը դարձնեն ոչ թէ միայն մեր բարեկամական զգացմունքների վրա, այլ և մեր օգտակարութեան վրա: Մենք պէտք է ապացուցանենք մեր դրացիներին, որ նրանց համար իբրև բարեկամներ մենք օգտակար կը լինենք, իսկ իբրև թշնամիներ վնասակար: Մեզ շրջապատող բոլոր ազգերը ունեն լաւ կազմակերպված զօրքեր. Բուլղարիան այնպիսի զօրքեր ունի, որոնք հերոսաբար պատերազմում էին ռուսաց զօրքերի հետ. բուլղարացիները աշխատում են իրանց զօրքերը այնպէս կազմակերպել, ինչպէս իրանց դրացի իշխանութիւնների մէջ: Կարո՞ղ ենք արդեօք մենք զինուորական ոյժ չունենալ և մի և նոյն ժամանակ մեր օգտակարութիւնը հաստատել: Ես կարծում եմ, որ ամենքը կը ծիծաղեն, երբ կիմանան, թէ մենք այժմ ի՞նչ ենք անում և ի՞նչպէս ենք պատրաստվում: Քաղաքական այն պրօգրամը, որին կամենում է հետևել այժմեան մինիստրութիւնը, առաջ էլ գոյութիւն ունէր. Յունաստանը մի դաշտ էր, որի վրա օտար ազդեցութիւնները պատերազմում էին հակառակ իր պատւի և արժանաւորութեան: Այդ պրօգրամի կործանարար հետևանքները ձեզ յայտնի են, այդ պատճառով գործերի նախկին դրութեանը վերադառնալը երկրի համար ես վտանգաւոր եմ համարում: Իմ կարծիքով մենք միաժամանակ շնորհակալ պէտք է լինենք Եւրոպայի բարեկամներից և պէտք է միաժամանակ վերաբերվենք այն բոլոր պետութիւններին, որոնցից կախումն ունեն մեր ապագայ բաղդաւորութիւնը և մեր հայրենիքի պատիւը: Տրիկուպիսը միակողմանի քաղաքականութիւնը լաւ է համարում, իսկ ես նրան կործանարար եմ գտնում և այդ պատճառով բոլոր ոյժով նորան կընդդիմանամ»: Այժմեան մինիստր-նախագահը պատասխանեց Կումունդուրոսին, բայց նրա գեղեցիկ ճառը ոչինչ տպաւորութիւն չը թողեց և չը կարողացաւ Կումունդուրոսի ապացոյցները հերքել:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 ապրիլի: «Русскій Инвалидъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Կովկասեան Փոխարքայ, կովկասեան զօրքերի Գլխաւոր Հրամանատար Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչ նշանակված է Թագաժառանգի Դօնի հեծելազօրքի Լէյբ-գվարդիայի բատարէայի մէջ, թողլով այժմեան պաշտօնների և կոչումների մէջ:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ